PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 241 - Cena 4.- lire | TRST, četrtek 14. marca, 1946 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-I. Tel. št. 93806.93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Izjava tov. B. Kraigherja

sekretarja italijansko slovanske antifašistične unije na tiskovni konferenci

Včeraj 13. marca je tov. Boris Kraigher, sekretar Italijansko-slovanske antifašistične unije na tiskovni konferenci, na kateri so prisostvovali angleški, ameriški, sovjetski, francoski, poljski, češki in jugoslovanski zastopniki agencij in časopisov, podal sledečo izjavo:

V dneh, ko se nahaja pri nas medzavezniška komisija, ki naj predloži italijansko-jugoslovenske meje, je stvarno in objektivno poročanje svetovnega tiska o problemu Trsta in Julijske krajine ter o dogodkih, ki se v zvezi s tem razvijajo, velike važnosti. Kot dopisniki svetovnega tiska prihajate iz dežel, ki so prav tako kot naša, odločno sodelovale v osvobodilni domovinski vojni. Prihajate iz Anglije, Francije, Sovjetske zveze, Združenih držav, Poljske, Češke in Jugoslavije, to je iz dežel, ki so prav tako porušene kot naša, ki objokujejo milijone padlih borcev, milijone, ki so izginili v nemških in italijanskih taboriščih, v Dachau, na Rabu itd. Kot taki boste lahko razumeli samozavest, odločnost in vztrajnost našega ljudstva, ko zahteva pravično rešitev in ko hoče dati mednarodni komisiji na razpolago vse sile, da ji omogoči ustvariti objektivno poročilo o stanju pri nas.

Na žalost moramo ugotoviti, da kljub tej povezanosti, ki nas druži iz pretekle skupne borbe in skupnega trpljenja, niso vsa poročila, ki prihajajo v svetovni tisk o položaju pri nas, točna. Zato bi vam rad dal nekaj podatkov o dogodkih zadnjih dni.

Žalostni dogodki v Škednju so odprli vrsto težkih perečih vprašanj. Na žalost del tiska — čeprav zelo majhen — naseda zlonamernim klevetam. Nekateri krogi, ki jim ni v interesu mir, ki si žele neredov, ki zločinsko izzivajo na vse nove in nove zločine ter na nova krvoprelitja, te klevete širijo v svet. Zavedam se ostrosti te trditve, vendar je na žalost točna. Ljudstvu očitajo, da je sovražno razpoloženo proti policiji, ki da se zato mora braniti. Enotnost in strnjenost zadnje stavke, mirna in dostojanstvena izvedba pogreba ter mogočne manifestacije za Jugoslavijo — vse to je dokazalo, da to ljudstvo ni nevarno nikomur, da je dovolj organizirano in samozavestno, da se ne da izzvati k izgredom. Nikomur se torej ni treba braniti pred njim.

To vprašanje postavljajo samo tisti, ki bi hoteli nadaljnje prelivanje krvi. Sistematično napadanje na slavoloke, zastave, slike maršala Tita, brisanje napisov moremo smatrati samo kot izzivanje, ki naj kali dostojanstveni mir in red prebivalstva, ko manifestira svojo voljo po priključitvi k Jugoslaviji in zahteva svobodo za izražanje te volje. Dejstvo, da oni maloštevilni in težko kompromitirani krogi, ki se izjasnjujejo za italijansko aneksijo Trsta, niso izobesili svojih zastav, je dokaz njihove slabosti in pomanjkanja njihove zaslombe pri tržaškem prebivalstvu. Ti krogi, ki jih tvorijo razne profašistične, polfašistične in fašistične skupine, predstavljajo — in to je danes po dogodkih zadnjih dni vsakomur jasno — zares povsem neznatno manjšino. Prav zaradi te manjšine, zaradi izvajanja njenih namer, obstaja ta policija. To seveda ne more voditi drugam kot k nedemokratičnemu izzivanju, ki gre v korist fašističnim provokaterjem.

Moramo ugotoviti, da razmere danes v coni A niso zavidanja vredne. Pričakovali smo od ZVU prijateljskega odnosa do prebivalstva. Doživljali pa smo stalno tendencno obtoževanju tega prebivalstva, češ da je nepokorno, in po omejevanju njegovih pravic. Ni čudno, če je vzdušje nekoliko elektrizirano. Če prebivalstvo bilo včeraj ob času pogreba in manifestacij v pripravljenosti z nabitimi puškami in mitraljezi, je jasno, da to ne vodi k pomirjenju. To so vojaške grožnje proti neoboroženemu prebivalstvu. Če uradni komunikeji zavestno potvarjajo resnico, to nujno ne vodi k pomirjenju vzdušja.

Če se danes uradno zapirajo slovenske šole v Trstu kot represalija, ker je dijaštvo stavkalo, vprašamo, kaj je to drugega kot direktno, načrtno izzivanje k novim krvoprolitjem. Ali ti ukrepi niso podobni temu, kar je slovensko prebivalstvo Trsta doživljalo v teku 25 letne italijanske okupacije?

Naše ljudstvo se je borilo za svobodo, si jo je priborilo in si je ne pusti več vzeti.

Danes ne zahteva nič drugega kot svobodno izražanje svoje volje. Z izobešanjem zastav hoče dokazati resnično etnično stanje okolice Trsta in tako olajšati delovanje medzavezniški komisiji.

Stavka je, poleg drugega dokazala, da obstaja čvrsto edinstvo in bratstvo Slovencev in ogromna večina Italijanov v Trstu, dalje je pokazalo razumevanje večine italijanskega prebivalstva, da mu je zagotovljen ekonomski procvit samo v Jugoslaviji, ki je uresničila vse narodnostne pravice za manjšine. Zahtevamo svobodo za to, da lahko to argumentiramo in dokažemo. Hočemo tudi na tem področju pomagati in olajšati delo komisiji.

Kdo to ovira? Tisti, ki jim prihod komisije ni po volji, ker se boje stvarnega stanja pri nas, ker to stanje govori proti njim. Vse oviranje svobode izražanja volje je tako direktna provokacija, ki naj onemogoči tisto, kar pričakuje danes svet od medzavezniške komisije, ki se nahaja v Trstu.

Precej ostro sem moral govoriti o razmerah pri nas. Toda nič ne more biti dovolj ostro spričo prelite krvi našega neoboroženega mirnega in disciplininranega prebivalstva. Vi, ki ste doživeli vse to v času vojne in ki v vašo srečo danes svobodno v svojih državah prehajate na izvrševanje novih nalog obnove, mirno, brez skrbi in brez prelivanja krvi, boste razumeli naša čustva, ko padajo po tako težkih letih vojne in protifašistične borbe nove nedolžne žrtve.

Stalin obsoja Churchillov govor

kot grožnjo proti miru in varnosti

Moskva, 13. Reuter. — Na vprašanje dopisnika «Pravde»: «Kako sodite zadnji Churchillov govor v Združenih državah», je maršal Stalin odgovoril: «Smatram, da je govor nevaren in da je preračunan v ta namen, da povzroči spor med Združenimi narodi in da ovira njihovo sodelovanje. Churchill ni sam. On ima prijatelje v Veliki Britaniji in tudi v ZDA. Pripomniti je treba, da so Churchill in njegovi prijatelji zelo podobni Hitlerju in njegovim prijateljem.»

Dopisnik je nato vprašal Stalina: «Ali smemo trditi, da je Churchillov govor škodil miru in varnosti?»

Maršal je odgovoril: «Gotovo. Dejansko je Churchill zavzel stališče vojnega hujskača. Hitler je začel hujskati na vojno s tem, da je razglasil rasno teorijo. Trdil je, da samo nemško govoreče ljudstvo predstavlja resničen narod. Churchill je začel svojo gonjo hujskanja k vojni s plemensko teorijo, s tem, da je trdil, da so angleško govoreči narodi edini narodi, ki stvarno kaj veljajo in morajo zato ukazovati drugim narodom na svetu. Vendarle so narodi prelivali svojo kri v težki vojni iz ljubezni do svobode in za neodvisnost svojih držav, ne pa zato, da bi prišli izpod hitlerjevskega gospodstva pod Churchillovo.

Churchill teži k vojni s SZ

Zelo malo je verjetno, da bi bili narodi, ki ne govore angleškega jezika in hkrati predstavljajo veliko večino svetovnega prebivalstva, pripravljeni, prenašati novo suženjstvo. Churchillova tragedija je v tem, da on kot trdovraten konservativec ne razume te lahko razumljive in očitne resnice. Ni nikakega dvoma, da Churchillovo zadržanje teži k vojni proti Sovjetski zvezi. Očitno je tudi, da je zadržanje bivšega angleškega predsednika vlade nezdružljivo z obstoječo zavezniško pogodbo med Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo. Res je, da je Churchill, z namenom, da prevara bralce, dejal, da bi mogli anglo-sovjetsko pogodbo o medsebojni pomoči in sodelovanju podaljšati za 50 let. Toda, kako je mogoče staviti v sklad tako izjavo z zadržanjem Churchilla, ki teži k vojni s Sovjetsko zvezo, z njegovim pridigovanjem o vojni proti našemu ljudstvu (narodu)? Očitno je, da so ta dejstva nespravljiva. Če Churchill, ki zagovarja vojno proti Sovjetski zvezi, hkrati smatra možno, da se anglo-sovjetska pogodba podaljša za nadaljnih 15 let, to pomeni, da je po Churchillu pogodba samo kos brezpomembnega papirja, ki je potreben samo zato, da prikrije in zakrinka njegovo protisovjetsko zadržanje.

Zato je nemogoče smatrati za resne lažne izjave Churchillovih prijateljev v Veliki Britaniji, ki se tičejo podaljšanja pogodbe na 50 in več let. Podaljšanje neke pogodbe je brezmiselno, če je ena stranka krši in napravi iz nje samo košček brezpomembnega papirja».

Nato so vprašali Stalina: «Kakšno je vaše stališče napram onemu delu Churchillovega govora, v katerem napada demokratične režime naših evropskih sosedov in katerih dobre odnose s Sovjetsko zvezo kritizira?»

Stalin je odgovoril: «Ta del Churchillovega govora je obrekovanje, pomešano z nespodobnostjo in pomanjkanjem takta. Churchill trdi, da so Varšava, Berlin, Praga, Dunaj, Budimpešta, Beograd, Bukarešta, Sofija, vsa slavna mesta, v sovjetski sferi in da niso vsa na en ali drugi način le pod sovjetskim vplivom, ampak da so tudi v znatni meri podvržena naraščajoči kontroli s sovjetske strani. Churchill opredeljuje vse to kot nebrzdano ekspanzionistično težnjo Sovjetske zveze. Ni treba mnogo napora, da dokažemo, da Churchill grobo, brezobzirno in predrzno obrekuje bodisi Moskvo bodisi zgoraj omenjene sosedne države Sovjetske zveze.

Vsaka stvar ima svoje meje

toda Churchill jih v obrekovanju ne pozna

V prvi vrsti je popolnoma absurdno govoriti o izključni sovjetski kontroli na Dunaj in v Berlinu, kjer so nadzorstvene komisije, ki jih tvorijo člani štirih zavezniških velesil in v katerih ima zato Sovjetska zveza samo četrtino glasov. Dogaja se, da se kaka oseba ne more odreči pritiravanju, toda vsaka stvar mora imeti svoje meje. Poleg tega ne smemo zgubiti z vidika dejstva, da je Nemčija vpadla v Sovjetsko zvezo preko Finske, Poljske, Rumunija, Bolgarije in Madžarske. Nemci so nas mogli napasti preko teh držav, ker so bile tu Sovjetski zvezi sovražno razpoložene vlade. Kot rezultat nemške invazije je Sovjetska zveza utrpela nepopravljivo izgubo 7 milijonov ljudi. Z drugimi besedami povedano so izgube Sovjetske zveze mnogo večje, kakor pa one Velike Britanije in ZD skupaj. Možno je, da v nekaterih krogih žele pustiti v pozabo ogromne žrtve, ki jih je dalo sovjetsko ljudstvo, da je osvobodilo Evropo izpod hitlerjevskega jarma, toda Sovjetska zveza jih ne more pozabiti. Ali se more kdo čuditi, da si Sovjetska zveza, v svoji želji zagotoviti si prihodnost, prizadeva, da si zagotovi v teh državah vlade, ki bodo napram njej lojalne? Kako je mogoče, razen če kdo ni blazen, takšne ukrepe in težnje Sovjetske unije označiti kot ekspanzionistične tendence našega naroda?

Moti jih prijateljstvo med SZ in Poljsko

Churchill trdi tudi, da je Poljska vlada, ki ji gospodujejo Sovjeti, na njihovo pobudo postavila ogromne in nepravične zahteve nasproti Nemčiji. Tu ima vsaka njegova beseda pomen grobega in žaljivega natolčevanja. Sedanje demokratsko Poljsko vodijo odlične osebe. Dokazale so, da so sposobne ščititi interese in čast svoje države, tako, kot jih njihovi predniki niso nikdar imeli. Na kaj se opira Churchill, ko trdi, da ljudje, ki sedaj vodijo Poljsko, dovoljujejo, da v njihovi državi vladajo esponenti katerega koli tujega naroda? Ali Churchill ne obrekuje Rusije zato, ker želi povzročiti nesoglasje v odnosih med Poljsko in Sovjetsko zvezo? Churchillu ni prav, da je Poljska ustvarila prijateljsko in zavezniško politiko napram Sovjetski zvezi. Bili so časi, ko so v ruško-poljskih odnosih prevladovali spori in nesoglasja. Te okoliščine so nudile državniku Churchillovega kova, priliko, da se je okoristil s temi nesoglasji in da je še močneje spravil pod svoj vpliv Poljsko s pretvezo, da jo brani proti Rusom, ter da je skušal strašiti Rusijo z vojno s Poljsko in da je tako ohranil položaj razsodnika.

Toda vse to spada v preteklost, ker med Rusijo in Poljsko je sedaj prijateljstvo, namesto sovraštva, kajti sedanja demokratična Poljska noče biti več igračka v tujih rokah. Zdi se mi, da so baš ta dejstva razkačila Churchilla in ga dovedla do takega grobega in nedostojnega izliva proti Poljski.

Predstavljajte si! On ni v stanu, da bi se igral z drugimi, kakor da bi bili njegove lutke. Kar se tiče Churchillovega napada na Sovjetsko zvezo glede ekspanzije zapadnih poljskih meja na račun poljskega ozemlja, ki so si ga pridobili Nemci v prejšnji vojni, se mi zdi, da glede tega Churchill tako jasno goljufa, kakor da bi igral na karte. Kakor je znano, je bila o zapadnih poljskih mejah sklenjena odločitev na berlinski konferenci na podlagi poljskih zahtev. Zakaj se je Churchill zagnal proti ruskemu zadržanju glede tega vprašanja in pri tem prikril svojim poslušalcem dejstvo, da je bila na potsdamski konferenci ta odločitev soglasno sprejeta, in da ni glasovala zanjo samo Sovjetska zveza, ampak tudi Velika Britanija in ZD. Zakaj je hotel Churchill spraviti v zmedo svoje poslušalstvo?

Kje je toraj demokracija?

Razen tega Churchill trdi, da so komunistične stranke, ki niso imele važnosti v vseh teh vzhodnoevropskih državah dosegle posebno oblast, ki je mnogo večja, kakor pa njihova številčna moč in da si povsod prizadevajo uvesti totalitarno kontrolo, da so policijske vlade na oblasti v skoraj vseh teh državah in da sedaj ni v nobeni izmed njih demokracije, razen v Češkoslovaški.

Kakor je znano, vlada v Veliki Britaniji samo ena stranka: to je laburistična. Opozicijske stranke nimajo pravice biti v vladi. To imenuje Churchill pravo demokracijo. Na Poljskem, v Rumuniji, Jugoslaviji, Bolgariji in Madžarski so na oblasti bloki raznih strank (od štirih do šestih). Opoziciji, če je večali manj lojalna, je zajamčena pravica sodelovanja v državi. Toda to imenuje Churchill totalitarno tiranstvo, policijsko vlado. Zakaj in na kateri osnovi? Ne pričakujte od govor Churchilla. Churchill je razumel, na kako smešno stališče se je postavil, ko je dal te hinavske izjave o totalitarni tiraniji in o policijski vladi.

Ko je Churchill govoril o razvoju komunističnih strank, je povedal resnico. Vendarle pa je treba omeniti, da ni bil točen. Vpliv komunistične stranke je narasel ne le v vzhodni Evropi, ampak skoraj v vseh evropskih državah, ki so bile pod začasno fašistično vlado: v Italiji, na Madžarskem, v Bolgariji, Rumuniji in Finski, ali pa ki so bile pod nemško, italijansko ali madžarsko okupacijo, kakor Francija, Belgija, Holandska, Norveška, Danska, Poljska, Češka, Jugoslavija, Grčija, Sovjetska zveza itd. Razvoja komunističnega vpliva ni mogoče smatrati kot slučajnega. Sam po sebi je pojav, ki se razvija po naravnem zakonu. Vpliv komunistov se je povečal, ker so se komunisti v hudih letih fašističnega gospostva v Evropi pokazali kot lojalni in drzni partizanski borci proti fašističnemu režimu za svobodo ljudstev. V svojih govorih Churchill včasih omenja preproste ljudi, ki žive v majhnih hišah, katere on s kretnjo velikega gospoda potrepljа po rami in katerim zatrjuje, da je prijatelj. Toda te osebe niso tako preproste, kot bi se zdelo na prvi pogled. Te preproste osebe imajo svoja stališča, svoje politične ideje, in vedo, kako se je treba obnašati. To so one osebe, ki gredo v milijone, in ki so odstranile Churchilla in njegovo stranko ter glasovale za laburiste.

Močnejši od spletk

To je ljudstvo, milijoni preprostih ljudi, ki so se v Evropi odrekli profašističnim reakcionarjem in raje izbrali levičarske, demokratične stranke. Ljudstvo, ki je videlo komunizem, prekaljen v boju in njegov odpor proti fašizmu, je odločilo, da so komunisti visoko vredni njegovega zaupanja. Tako se je razširil vpliv komunizma po Evropi. To je zaken zgodovinskega razvoja. Naravno je, da Churchill ni naklonjen toku dogodkov in da je dal alarm ter se pri tem skliceval na silo. Niti po prvi svetovni vojni ni bil naklonjen uvljavljanju sovjetskega režima v Rusiji. Tudi tedaj je bil plat zvona in je organiziral ono vojaško kampanjo proti Rusiji, katere se je udeležilo 14 držav in ki je hotela preobrniti tok zgodovine.

Toda zgodovina se je pokazala močnejša od Churchillovih spletk, in njegove donqujotske pustolovščine so se končale z njegovim popolnim porazom. Ne vem, če bodo Churchill in njegovi prijatelji uspeli organizirati po drugi svetovni vojni novo vojno kampanjo proti vzhodni Evropi. Toda če bi pri tem imeli uspeha — kar pa je zelo malo verjetno ker milijoni preprostih ljudi zelo dobro varujejo mir, — lahko z gotovostjo trdimo, da bodo premagani, kot so bili pred 26 leti.

Potem bi ugotovila, da šovinistično učiteljstvo zares uporablja šole kot propagandno sredstvo, politični pritisk in — dodajamo še — sredstvo politične prevare. V teh šolah se agitira na vse mogoče načine za Italijo, se vpisuje v Lego Nazionale in se vzgaja mladina v šovinističnem sovraštvu. In kaj naj rečemo o vzgojiteljskem poslanstvu učiteljice, ki naroči svojim učenkam, da prinesо v šolo tri lire za revne otroke in jim izroči za nekaj časa prav za tri lire izkaznico društva «Dante Alighieri»?

Vse to prav gotovo niso dokazi nepristranosti ZVU.

Slovenskim staršem in učencem ni potrebno dajati nikakih izjav. Izreči morajo le zahtevo, da se slovenskemu ljudstvu pusti svoboden razvoj lastnega šolstva. Brez varuštva bomo znali sami dvigniti svoje šolstvo na dostojno višino kulturnega naroda.

DRAGO PAHOR

Šole so last ljudstva

ki si jih je samo priborilo in jih sme zato samo upravljati

Včeraj so člani roditeljskega sveta izročili v imenu staršev slovenskih dijakov v oddelku za šolstvo pri Zavezniški vojaški upravi v Trstu sledečo spomenico:

ZAVEZNIŠKI VOJAŠKI UPRAVI,
oddelek za šolstvo

TRST.

Starši slovenskih dijakov, ki obiskujejo slovenske srednje šole v Trstu, moramo z obžalovanjem smatrati ukinitev slovenskih srednjih šol kot antidemokratično, zato protizakonito represalijo proti izražanju ljudske volje, zlasti še, ker so zaprte izključno slovenske šole.

Slovenske srednje šole na tem ozemlju smatramo za last slovenskega ljudstva, ki se je zanje borilo proti okupatorju z orožjem v rokah in jih je samo osnovalo ter jih smatra kot najvišjo pridobitev te svoje borbe. Zavezniška vojaška uprava pa jih začasno le upravlja kot poverjena okupacijska oblast, zato ni upravičena, da jih ukinja s kakršnimi koli pretvezami.

Slovenski starši izjavljamo svojo solidarnost z nameni splošne stavke, ki jo je ljudstvo spontano začelo kot protest proti zločinskemu postopanju Civilne policije proti našemu ljudstvu. Iz tega vzroka so stopili v stavko, naši profesorji in iz istega vzroka so stavkali dijaki, izmed katerih so mnogi že kot borci proti okupatorjem trpeli ponižanje in preganjanje.

Dejstvo, da je Zavezniška vojaška uprava zaprla slovenske srednje šole, nam dokazuje, da se skuša slovensko šolstvo vprašanje politično izrabljati, posebno ši, ko vidimo, da zadeva zapora samo slovenske šole. Taki politični ukrepi le povečavajo razburjenje našega ljudstva v času, ko se odloča njegova usoda.

Ker je stavka prekinjena, bomo svoje otroke zopet redno pošiljali v šolo, zahtevamo pa, da se ukrep o zatvoritvi slovenskih srednjih šol, ki je protiljudski in zato protizakonit ter krivičen, takoj prekliče.

Trst, 13. marca 1946.

Člani roditeljskega sveta v imenu staršev slovenskih dijakov

Pristranost ali nepristranost ZVU?

Šolska oblast ZVU je zopet enkrat dokazala, da ni doumela situacije v naših krajih. Se več: z odlokom o zapiranju slovenskih šol v Trstu je zagrešila dejanje pristranosti, ki je noben demanti ne more izbrisati. Prva osnovna napaka je v miselnosti odločujočih činiteljev, da so nam slovensko šolo dali in zato da nam jo lahko tudi vzamejo, kadar se to njim zdi prav. Po vsem svetu pa je že davno obveljalo načelo, da ima vsak narod pravico do šole v materinskem jeziku učencev. Res se je sredi «prosvetljene» Evrope našel režim, ki nam je četrt stoletja odrekal to pravico. Našemu ljudstvu pa ta pravica s tem vendar ni ugasnila. In fašistične poti onega režima nikdo ne bi smel nastopiti, dokler hoče veljati za demokrata. Slovenska šola, ki smo si jo zopet priborili z lastno borbo in z lastnimi žrtvami, je naša in nam je nihče ne sme in ne more vzeti. ZVU je sicer kot začasni upravi naše pokrajine poverjeno vodstvo te šole; toda tudi ta uprava bi se morala zavedati, da ni upravičena posegati v temeljne pravice naroda. Naše ljudstvo nima namere odstopiti niti za las od svojih pravic in najodločneje protestira proti ukinitvi slovenskih šol; v Trstu.

Poleg te osnovne pogreške je ZVU z ukinitvijo šol zagrešila še nekaj napak, ki nas na žalost prepričujejo, da so izjave o nepristranosti le besede. Ugotovili smo namreč, da so poleg slovenskih šol stavkale tudi italijanske šole. Tako ni bilo v dneh stavke pouka na italijanskih osnovih šolah Attilio Grego, pri Sv. Ivanu, v Barkovljah, pri Sv. Jakobu, pri Sv. Ani, v Škednju, na gimnaziji Petrarca in deloma na Zavodu Volta. Da, za eno izteh šol smo nedvoumno ugotovili, da je prvi dan stavke prišlo v italijansko šolo 2% učencev, v slovensko šolo pa 8.5%. Drugi dan je bilo v isti italijanski šoli 9% učencev, v slovenski šoli pa 10%. Toda «kaznovani» naj bi bili le slovenski učenci in slovenski starši. Ali ni to očitna in nezpodbitna pristranost? Ali ni to postavljanje Slovencev v položaj druge vrste, ali ne izzveni zaradi tega odlok kakor poskus razbijanja italijansko slovanskega bratstva katerega je skovalo ljudstvo in tako že davno eliminiralo med posameznimi narodi Julijske krajine vse razlike katere je nasilno unesel fašizem. Ali ni končno ta odlok kakor poskus zanikanja dejstva, da je sodelovalo v stavki vse prebivalstvo italijansko in slovansko v Trstu in Julijski krajini? — Zato je ta odlok ukrep, ki bi ga mogel podvzeti C. L. N.

Se druga čudna okolnost spremlja to zanimivo zapiranje slovenskih šol. Slovenske šole je ZVU zaprla samo v mestu. Zakaj ne tudi v zgornji okolici? Mar niso tudi tam stavkali? Zakaj zopet ta dvojna mera? Pa ne morda zato, ker bi ZVU hotela prisiliti slovenske otroke v mestu, da se zopet vpišejo v italijanske šole, da se zopet tako nadaljuje z raznarodovanjem? Posledica ukrepa je taka — samo taka, čeprav bo skoro gotovo šolski odsek pri ZVU izjavil, da to ni bila njegova namera.

Pa osvetlimo ta ukrep še s tretje strani: slovensko učiteljstvo je večinoma včlanjeno v Enotnih sindikatih. Puščamo na stran že sam vzrok stavke, ki je vsakega poštenega demokrata ne glede na njegovo članstvo pridružilo protestu. Enotni sindikati so izjavili svojo solidarnost s stavkovnim odborom in s tem pozvali vse svoje člane na stavko. Stavka je sredstvo borbe, ki doslej še ni bilo zabranjeno; članstvo v Enotnih sindikatih tudi ni prestopek; le slovenski učitelji se ne bi smeli posluževati svojih pravic, kakor se jih poslužijo vsi drugi delavci, ročni in umski, ki so včlanjeni v sindikate!

Zanimivo je tudi, da so učitelji v italijanskem učiteljišču izvajali nad učenci pritisk, naj se vpišejo v Lego Nazionale. Neki telovadni učitelj pa celo še zdaj uči deco korakanja z verzom: Uno, due tre — viva l'Italia, il duce e il re. Mar to ni politika v šoli?

Preden je ZVU izdala odlok o zapiranju naših šol zaradi očitka, da se poslužujemo «šole kot propagandnega sredstva in političnega pritiska», bi se morala točno informirati o stanju na italijanskih šolah in izvršiti malo primerjavo.

Še vedno:

Grobo oviranje

izražanja samoodločbe za FLRJ

Dne 9. t. m. so civilni policisti raztrgali zastave v gostilni «Vittoria» na Rivi Castello v Gorici.

• • •

Minulo nedeljo ob 18. uri so se civilni policisti pognali na skupino 100 goriških pionirjev, ki so se vračali v Gorico z izleta na Šent Maver. Civilni policisti so poskakali iz «jeepa» in dveh kamionov ter pionirjem zabranili povratek v mesto. Izrazili so se, da zanje ni prostora po goriških ulicah. Pionirji so jim pojasnili, da morajo po ulicah, kajti mnogo izmed njih mora v Dijaški dom, ki se nahaja pri glavnem kolodvoru. Kljub temu so pionirje, ki so se vračali po korzu proti Dijaškemu domu, surovo preganjali. V bližini spominskega parka so jih ponovno obkolili in jim ukazali, naj gredo proti Pevmi. Ker niso mogli kljubovati divjakom s pendreki, so se pionirji razkropili.

• • •

Dne 9. t. m. so civilni policisti v Bovcu zaplenili tov. Kendi Evgenu iz Čezsoče fotografski aparat. Ker je slikal manifestante so mu pokvarili film.

• • •

Predvčerajšnjim zjutraj so civilni policisti odnesli slovensko zastavo, ki jo je železničar izobesil z okna svojega stanovanja v ulici Madonnina št. 25 ob vznožju Kalvarije v Podgori. Ko so se vračali so dejali nekemu železničarju, ki je vršil službo na progi Gorica - Videm, «la pagherà cara».

• • •

Med tem ko so zavezniške oblasti in zavezniška policija v Trstu dovolile lepljenje plakatov o objavi splošne stavke v znak protesta proti krvavim incidentom v Škednju, je poveljstvo civilne policije v Gorici odklonilo izdati tako dovoljenje. Plakat, ki ga je predhodno dovolila AOIS, so na policiji zadržali, tovarišem pa, ki so zaradi tega posredovali pri guvernerju, odgovorili, da plakata ni mogoče nalepiti, ker bi prebivalstvo premočno razburil.

• • •

Predvčerajšnjem so organi civilne policije blokirali vhod v Gorico pri pevmskem mostu. Skupina 250 ljudi, ki je hotela v mesto, je ogorčeno protestirala proti ravnanju civilnih policistov. Ob tej priliki so civilni policisti pretepli tov. Maraša Avgusta iz Steverjana in ga nato odpeljali v Gorico.

• • •

Dne 9. marca ob 19 uri so zavezniški vojaki sneli jugoslovansko zastavo z okna v stanovanju tov. Kende Jožefe v Bovcu. Ob tej priliki so sneli zastavo in sliko maršala Tita tudi na sosedniji hiši.

Dne 10. t. m. okrog devetih sta dva zavezniška vojaka snela in odnesla zastavo z nekega okna v društvenih prostorih SIAU v Bovcu.

• • •

Dne 8. t. m. so angleški vojaki brisali napise na zidovih in slavoloku v Romansu.

• • •

Trije angleški vojaki so 10. t. m. skušali odnesti italijansko zastavo z rdečo zvezdo, ki je bila izobešena na oknu neke hiše v Gradiški. Ko se je ljudstvo zbralo okoli njih so se izgovarjali, da so jo hoteli pokloniti neki «signorini», nakar so odšli.

• • •

Ob priliki športne tekme v vasici Villesse je predsednik športnega društva čestital zmagovalcem. Nato je neki angleški policist poval predsednika, naj mu sledi v kasarno. Policist je hotel namreč vzeti športni ekipi prapor, kar pa so mu igralci preprečili. Okrog njega se je takoj zbrala množica ljudstva, ki je odločno protestirala proti takemu ravnanju. Pri tem je angleški policist potegnil iz torbice pištolo in hotel strašiti zbrane. Ko je videl, da ne bo nič odpravil, je predsednika izpustil in se opravičil, češ da ni vedel, da gre samo za šport.

Maršal Tito odpotoval v Češkoslovaško in Poljsko

Beograd, 13. Tanjug. — *Ministrski predsednik FLRJ maršal Tito je odpotoval včeraj na prijateljski obisk v Češkoslovaško in Poljsko. Spremljajo ga minister brez portfeja Milovan Djilas, predsednik odbora za kulturo in umetnost, pomočnik zunanjega ministra Vladimir Velebit in drugi. Maršala Tita spremlja tudi veleposlanik poljske republike v Jugoslaviji, Jan Karol Vende.*

Beneš sprejel Velebita

Praga, 13. - Tanjug — Predsednik češkoslovaške republike dr. Edvard Beneš je sprejel pomočnika jugoslovanskega zunanjega ministra dr Vladimirja Velebita.

Jugoslovanske in italijanske zastave z rdečo zvezdo plapolajo po vsem mestu

United Press o stavki v Trstu

Trst, 11. — V znak protesta, ker je policija razgnala množico in streljala v predmestju Trsta Škednju ter ubila dve in ranila 20 oseb, je bila objavljena splošna stavka. Ta stavka je zaustavila delo v pristanišču in v mestni okolici. Predstavniki vojaške uprave so izjavili, da je prišlo do streljanja, ko je policija pri snemanju jugoslovanske zastave s cerkve v Škednju izstrelila naboj v množico. Policija je streljala, da bi zadušila nerede, ki so tedaj nastali in je pri tem ubila dve osebi in ranila 17. «Il Progresso», je objavil, da so bile tri osebe ubite in 26 ranjenih, ko je policija streljala «brez provokacij». Ta incident je višek spopadov, do katerih je prišlo zadnje 4 dni zato, ker je policija Zavezniške vojaške uprave izvajala odredbo, s katero se prepoveduje izobešanje narodnih zastav na javnih zgradbah. Neredi v Trstu so vedno hujši, odkar je prispela komisija za razmejitev, ker policija razganja nedovoljena javna zborovanja in preprečuje poskuse, da bi listi, ki zastopajo stališče Slovencev, predložili komisiji resolucijo.

Trst, 12. — Splošno zanimanje zaradi navzočnosti komisije se izraža na nov način, znan pod krajevnim imenom «Borba zastav in gesel». Jugoslovanske in italijanske zastave z rdečo zvezdo svobodno plapolajo po vsem mestu, posebno po industrijskih četrtih. Italijanske zastave brez zvezde so zelo redke. Okoliško prebivalstvo Trsta, ki predstavlja večino, je izobesilo zastave in postavilo slavoloke, jugoslovanske simbole sreče. Posamezne jugoslovanske vasi so bogato okrašene.

(United Press)

Associated Press o dogodkih v Škednju

Trst, 12. — Majhne skupine razburjenih in vznemirjenih ljudi so se v torek zbirale po škedenjskih ulicah, kjer sta bila v nedeljo ubita dva človeka, ko je policija streljala na množico, ki je protestirala zaradi snemanja slovenske zastave z zvonika. Kljub pozivu C.L.N.-a za vrnitev na delo, se je splošna stavka, ki so jo priglasili v znak simpatij do žrtev, razširila na vso cono Julijske krajine, ki je pod Zavezniško vojaško upravo. Žrtve so 33 letna Giovanna Genzo, mati 3 otrok, in 40 letni Giorgio Bonifacio. Organizatorni odbor, ki je proglasil stavko in v katerem se nahajajo vidni člani Komunistične partije Julijske krajine, je zahteval, da se razpusti «zločinska civilna policija in nadomesti z demokratično policijo». C.L.N. je apeliral na to, da se stavka konča in izrazil obžalovanje ob priliki krvavega incidenta, toda izjavil je, da ima zaupanje v preiskavo Zavezniške vojaške uprave. Stavka ni zajela osnovnih javnih služb, pekarn in lekarn. V Trstu tramvaji ne delajo, vse trgovine, delavnice in restavracije so zaprte. Komunistično glasilo omenja «trodnevni teror», kar se nanaša na dejstvo, da je civilna policija obiskala Škedenj v petek, soboto in nedeljo v zvezi z nedovoljenim obešanjem zastav. Po besedah prebivalcev Škednja je policija v soboto prišla, da sname zastavo s šole, in je izstrelila nekaj strelov nad glavami otrok v učilnici. Vojna uprava je to demantirala. Prebivalci Škednja so poznani kot najbolj goreči poborniki priključitve vse pokrajine k Jugoslaviji. Na vprašanje, kaj bi storili, če bi se policija vrnila, da sname zastavo, ki še plapolajo, je mladenič izjavil «Ne bo se vrnila».

(Associated Press)

Bratstvo med Slovani in Italijani na Reki

Prvo zasedanje novo izvoljenega Mestnega odbora

Reka, 12. Tanjug. — Včeraj se je vršilo prvo zasedanje novo izvoljenega Mestnega odbora na Reki. Navzočih je bilo 80 članov odbora, zastopnikov vojaških in civilnih oblasti ter številni meščani. Na tem zasedanju je tajnik izvršnega odbora Mario Spiler podal poročilo, v katerem je opisal ukrepe, ki so bili izvršeni za obnovo mesta, trgovine in preskrbe prebivalstva. Opisujoč težave, ki jo ima reška industrija, je poudaril, da niso sovražniki uničili samo industrijskih naprav, ampak so odpeljali v Italijo tudi večino strojev. Tako je bilo samo iz tovarne «Torpedo» odpeljanih 1200 najmodernejših strojev. Isto se je zgodilo tudi v drugih tovarnah. Najhujši udarec za Reko je bilo uničenje luke. Pred svojim umikom je sovražnik uničil z dinamitom vso luko in vse železniške naprave. V samem mestu je bilo požganih in uničenih 345 stanovanjskih zgradb, 4 šole in 3 vojaške ustanove, medtem ko je bilo delno poškodovanih 680 stanovanjskih hiš, 75 trgovskih ustanov, 18 kulturnih zavodov, ena šola ter pet vojaških ustanov. Vse ceste in mostovi, kakor tudi tramvajske zveze in električne naprave so bile pokvarjene. Po zaslugi ljudske oblasti in pomoči, ki jo je nudila uprava jugoslovanske armade, so bili doseženi veliki uspehi pri obnovitvenem delu. Več kot 120 milijonov lir je bilo potrošenih za ta dela. Na koncu svojega poročila je Spiler poudaril, da ima sedaj reško prebivalstvo, ki je živelo pod vsemi mogočimi protinarodnimi oblastmi, prvič oblast v svojih rokah.

Dolžnost prebivalstva je, ohraniti in izgraditi ljudsko oblast in bratstvo med Hrvati in Italijani, kot prvi pogoj napredka in blagostanja. Priključitev Julijske krajine in Trsta k Jugoslaviji bo omogočila rešiti ona vprašanja, ki niso bila rešena v preteklosti.

Ob obali severne Istre

Mirno, toda samozavestno pričakuje Istra mednarodno komisijo. Istra je že napisala, kakor pravi napis na požgani hiši v Gabrovici, svojo priključitev k Jugoslaviji s svojo krvjo.

Borba za priključitev k Jugoslaviji, osemindvajsetletno preganjanje pod Italijo, trdna volja ljudstva, zemljepisni položaj, gospodarski vzroki in dejstvo, da Slovenci segajo strnjeno do morja in da so le tu in tam otoki Italijanov, so zadostni razlogi, ki govore za priključitev k Jugoslaviji. V tej zavesti istrsko ljudstvo pričakuje komisijo, da pokaže, kje je in kaj hoče. Do osvoboditve istrski slovenski kmet ni smel spregovoriti, zato je bilo težko dobiti zanesljive statistike, sedaj pa se lahko jasno vidi, kako so redki in medseboj nepovezani otoki italijanstva, drugo pa obala in zaledje, sta popolnoma slovenska. Tudi ti obalni Slovenci severno zapadne Istre, katerih narodni čut je bil teptan ne samo nekaj let, ampak že stoletja od Benečke republike pa do zadnje fašistične republike, tudi ti Slovenci, ki sicer slabo govore svoj jezik, se pripravljajo in nestrpno pričakujejo člane mednarodne komisije.

Ankaran je krasen kraj ob morju. Tu ni ribičev, tu bivajo kmetje in koloni, velika večina je slovenska. Okrasili so hiše, napravili slavoloke, povsod vihrajo jugoslovanske zastave, nekaj italijanskih s petterokrako zvezdo. Slovenci hočejo živeti skupno s vojimi brati v Jugoslaviji, italijanski koloni pa vidijo, da jih čaka najlepša prihodnost le v Jugoslaviji.

Pod Škofijami pri Rižani, tik ob morju, po domače «pod bori», segajo Slovenci stoodstotno do morja in ne od lani, še pred Karlom Velikim so bili tu, tu so imeli pogajanja z «missi dominicali».

Nekaj kilometrov od morja je večja vas Dekani, ali pravilno Pasja vas, popolnoma in od vedno stoodstotno zavedno slovenska; v vasi imajo vzorno prosvetno društvo, z odličnim pevskim zborom. Na križišču, Ankaran-Škofije-Dekani, so napravili kar tri slavoloke, zgoraj pri Škofijah, tik pred demarkacijsko črto pa ogromen, krasen, masiven slavolok, z napisom «Dobrodošli».

V Lazaretu je tudi lep slavolok. Stari učitelj v pokoju Bertok, domačin, pripoveduje, kako so nacionalisti iz Kopra še pred letom 1922. strahovali to vas, bila jim je trn v peti. V času fašizma pa niso poznali srednjih poti.

Tri kilometre od obale stoji vasica Čežarji. Avstrijsko ljudsko štetje iz leta 1910 pravi, da so tu sami Italijani. Poslušam, gledam napise po hišah, vse je slovensko, sprašujem, tu ni bilo in ni nobenega Italijana, tu so sami pristni in zavedni Slovenci. Navdušeno mi pripoveduje mlado živahno istrsko dekle, kako se mladina zanima za kulturne prireditve, kako nestrpno pričakuje mednarodno komisijo. Obsuli jih bodo s cvetjem in jim povedali, da so tu Slovenci, ki hrepene po Jugoslaviji. Živo se zanima za žalostne dogodke v Škednju, zatemnijo se jim lepe, črne oči in pripoveduje mi, kako so Nemci pred dvema letoma ubili v hiši domačo, dvaindvajsetletno učiteljico Vatovčevo. Pri šoli je mladina napravila krasen slavolok. Stara ženica se ga ne more nagledati, kaj takega ni še videla v svoji vasi. Ponoči je še lepši. Ves je razsvetljen. Na vrhu se žari rdeča peterokraka zvezda. «Zvečer je tako lepo, kakor v cerkvi, slikajte ga, da ga bo komisija, če ne pride sem, vsaj videla v časopisu, da bodo vsi znali, da smo tu Slovenci, da hočemo Jugoslavijo: «Tako me prosi stara ženica. Pri slavoloku je statistika in slike padlih».

Na cesti proti Kopru je vse polno jugoslovanskih zastav in napisov: «Tu je Jugoslavija, tu smo Slovenci». Mandeljni že cvete, mlad Istran že škropi drevesa, mirno dela vsak svoje delo, da bo zemlja čimveč obrodila.

Pri koprskem pokopališču v Škocjanu, ob nekdanji železniški progi, zapazim gručo mladine. Dijakinje iz Kopra, pravkar so napravile velik napis, sestavljen iz samih kamenčkov: «Hočemo Tita, hočemo Jugoslavijo». Tako so izrabile sprehod. Veselo, z žarečimi očmi se vračajo v Koper, napisale so ob cesti, tik pred Koprom, to, po čemer hrepeni vsa Istra: «Hočemo Jugoslavijo!»

Most pri Kopru bo kmalu dokončan. Istra ne čaka s prekrižanimi rokami, gradi in obnavlja.

Tu je Koper. Nekdaj strah vsakega Istrana, saj je bilo tu gadje gnezdo. Mnogo, mnogo Slovencev je tu izgubilo pod silnim pritiskom svojo narodnost. Mnogo je bilo tu pretepanja zaradi slovenske govorice. Tudi Koper ima sedaj drugo lice, slovanski kmet iz okolice gre sedaj z veseljem v mesto. Po vseh oknih vise in jugoslovanske italijanske zastave s peterokrako zvezdo. Koper ve, da ne more živeti brez okolice, ki mu daje življenje. Le kopica pobeglih, koprskih fašistov poskuša iz Trsta z grožnjami in strahovanjem preprečiti prijateljsko sožitje in razumevanje mesta z deželo.

V Semedeli smo. Hiše, vile, kmečka poslopja imajo svoje zastave. Tudi tu segajo Slovenci do morja. Tu je bilo narodnostno zatiranje zelo hudo. Slovenski kmet ni smel govoriti s svojimi otroki v svojem jeziku, mnogo je takih primerov in tega ni kriv le fašizem. Še pred par dnevi je slovenski kolon izobesil slovensko zastavo, pa mu je gospodar zagrozil, naj jo takoj sname, sicer ga odpusti in ko se povrne Italija, ga odpeljejo v internacijo. Če si sedaj kaj takega upa, kaj si je upal pred osvoboditvijo?

«Tu je Jugoslavija», je velik napis ob morju, «Vogliamo la Jugoslavia» so napisali ribiči na nekdanji ponos fašistične Italije, na bojne potopljene ladje «Rex», ki štrli iz morja.

Izola, že od daleč se opazi napis na tovarni Ampelea: «Vogliamo la Jugoslavia di Tito». Ni nas iznenadila Izola, kakor vedno, se je izkazala tudi sedaj. Mladina je napravila krasen slavolok v mestu. Sredi slavoloka je mestni grb, golob z oljčno vejico, kakor nalašč za te čase. Gruče delavcev, ki so ravnokar končali delo, se ustavljajo pred Ljudskim domom, gledajo slavolok, pogovarjajo se o komisiji in o žalostnih dogodkih v Trstu. «Saj ne znajo, nego ubijat nedolžnih», tako pravi mlad delavec. V Izoli lahko opaziš, kako si podajata bratsko roko Slovenec in Italijan, tu se vidi, da se delavec lahko razume s kmetom in da pošten intelektualec prav lahko sodeluje z obema. Mesto je vse v zastavah, vse je okrašeno, v vsakem izložbenem oknu sta sliki maršala Tita in tovariša Kardelja.

Grem iz mesta, tudi tu Slovenci segajo kompaktno prav do mestnih vrat. Saletčani lahko skočijo v mesto. V Izoli pa ni bivših beneških trgovcev-grofov, tu so delavci in kmetje, zato prej vzklije bratstvo.

Strunjan, kjer je večina Slovencev, je v zastavah. Piran, to staro ribiško mestece, stisnjeno med starim gradom, cerkvijo in morjem, je tudi v zastavah. Tu so imeli trdnjavo beneški trgovci. Piran je brat Kopra, kakor Izola sestra Milj. Prebudil se je tudi Piran. Blizu je Portorož, drugi biser Istre. Tudi tu so slovenska tla, Slovenci segajo do morja. Odrinile so jih za nekaj sto metrov vile in hoteli, ki so jih tujci zgradili, ko je bil naš narod še zasužnjen. Prav ta najlepši kotiček slovenskega Primorja, je bil dosedaj najbolj zapuščen, najbolj nacionalno zatiran. Ni čuda! Tudi ti Slovenci so izobesili svoje zastave. V svoji strojkami popačeni slovenščini bodo povedali tudi oni, skupaj z italijansko manjščino, mednarodni komisiji, kaj so, kam hočejo.

Stara ženica iz Piranščine je rekla tako: «Rada bi živela še nekaj dni, da doživim priključitev naše zemlje k Jugoslaviji, potem pa rada umrem».

To so želje starih, ki so vendar dočakali te sončne dneve, to so želje mladine, ki nestrpno pričakuje priključitve, da se to z vso vnemo oprijela obnove, dela in kulturnega življenja s svojimi brati v svoji domovini, v novi Jugoslaviji.

B. A.

Manifestacija za priključitev k Jugoslaviji v Idriji.

A propos:

O razmerah v šolah

Pismo tržaške slovenske dijakinje

Znano je vsem, zakaj je slovenska šola v Trstu stavkala 12. februarja. Takrat so nam pomagali v stavki dijaki goriške slovenske šole in dijaki nekaterih italijanskih šol iz našega mesta Mi slovenski dijaki smo takrat izvedeli, da je bil obsojen na smrt od ljudskega sodišča v Ljubljani naš nadzornik Srečko Baraga. S stavko smo dokazali, kaj hočemo: zahtevamo, da se ta vojni zločinec izroči Jugoslaviji. Ko pa so naši delegati šli h gospodu Simoniju s to zahtevo, so dobili odgovor, da je profesor Baraga dober in pošten človek. Kako more biti pošten in dober človek, ki je mučil starčke, ki je svoje lastne dijake pošiljal umirat v nemška taborišča? Pri vsem tem ta profesor še nadalje nadzoruje naše šole. Pod njegovim nadzorstvom so še drugi profesorji, ki igrajo isto vlogo, kot ta «častiti» gospod. Spoznali smo jih po njihovem obnašanju, po njihovi navezanosti na dijake, ki so pribežali pred zasluženo kaznijo iz Jugoslavije v Trst.

V naši šoli kroži «apolitičen» časopis «Mlada setev». Že v prvi stevilki je pokazal, kaj je. Ta list je v naši šoli samo zato, da bi iz naših src izpulil našo trdno zavednost. Toda če tega ni mogel storiti fašizem, še manj bo mogel to sedaj, ko smo preizkušeni v borbi, ta ostanek švabobranstva.

Ni dolgo tega, da smo dobili slovenske čitanke. Natiskane so bile v Ljubljani, in ko so prišle v Trst, so jih cenzurirali. Odvzeli so jim strani, ki pišejo o borbi za osvoboditev Trsta in o talcih.

6. t. m. je ravnatelj Vinko Vovk poklical na ravnateljstvo tov. Iztoka Avšeca. Ravnatelj ga je pričel spraševati, ali je on organiziral stavko z zahtevo epuracije, vprašal ga je tudi, ali je on na Prečernovi proslavi vprašal za dovoljenje, da zapoje himno. Izgleda, da je našega ravnatelja zabolela himna, ki se je uveljavila v tej borbi, zapekla pa je morda tudi gospoda Barago. Zahtevali smo epuracijo. Koga so epurirali? Takoj po februarski stavki je bil izključen iz šole šestošolec Miloš Sterle. Sedaj so izključili iz istega razreda tudi tov. Iztoka.

Prihod komisije smo pozdravili z zastavami. Drugo jutro so dijaki nižje gimnazije okrasili še šolo. Ob 10.30 so ukazali policisti, odstraniti zastave. Popoldne ob 2 so zastave zopet visele, pol drugo uro nato pa so prišli policisti v razrede. Eden je stopil k oknu, da vzame zastavo, mi pa smo kot eden skočili k njemu in mu jo strgali iz rok. Oni so poklicali pomoč, mi pa smo prepevali in s hodnika branili vhod v razrede. Profesorji so bili v zbornici, policisti pa so nevoljni odšli. 9. t. m. je v osmem razredu iz Zagreba pribegli dijak Vladimir Glad umazal s črnikom zastavo.

Ob 18.20 uri so prišli policisti ponovno, da odstranijo zastave, dijaki pa so se zopet prepevaje uprli. Aretirali so tov. Roberta Mršnika, udarili so ga in ga popolnoma po fašistovsko odvlekli na jeep. Aretirali so tudi Silvana Mesesnela in Nevo Ribaričevo. Ko je Neva stala v uradu, so pahnili v sobo Roberta. Ko so ga pripeljali iz sobe je neki policist dejal: «S tega trmoglavega fanta nismo uspeli izvleči prav nič». Roberta so močno pretepali, kar se je dobro opazilo

V istih zaporih je tudi Furlan Andrej, 16. letni tovariš, ki so ga brez razloga aretirali pri Sv. Ivanu. Tudi njega so strahovito pretepli, da je nosila njegova mati iz zapora vse krvavo perilo. Ali mislijo tako vzgajati nas mladino, ki se še SS-ovcev nismo bali.

Hočejo, da na naši šoli ne bi visele naše lepe zastave s peterokrako zvezdo. Mi dijaki pa smo pripravljeni vse storiti zanje.

OD TRIGLAVA DO JADRANA

Kmetje stavkujočim

Naši nasprotniki se najbolj plašijo naše sloge. V slogi je moč in nepremagljiva je ta moč v borbi za pravico. Trn v oko je našim nasprotnikom bratska sloga med Italijani in Slovenci, še bolj pa jih plaši sloga med podeželjem in mestom. Kdo bi mogel premagati združene delavce in kmete? Tudi v tej stavki so pokazali kmetje svojo solidarnost: iz tržaškega okrožja so poslali 10 kamionov živil stavkovnemu odboru v znak edinosti in solidarnosti z delavci v mestu.

Knežak na Pivki

Vaška mladina se je lotila dela, in popravila več medkrajevnih cest in kolovozav, ki so bili skrajno zanemarjeneni. Delala je 1600 delovnih ur in omogočila uporabo vseh medkrajevnih poti.

Tolmin

Pred kratkim se je na vse zgodaj zbrala udarniška brigada dijaškega doma. Iz Poljubina je prikorakala četa mladine z zastavo, lopatami in krampi. Na to so skupno odšli v Zatolmin, se pridružili zatolminski mladini in krenili na delo proti Pologu, kjer so očistili pot od snežnih zametov. Pri tem delu se je odlikovala zlasti delovna četa iz Poljubina, ki je delala v duhu prvomajskega tekmovanja. Dobro se je obnesla tudi gimnazijska mladina. S prostovoljnim in udarniškim delom hoče tolminska mladina nuditi vso svojo pomoč pri delu za obnovo dežele.

Ilirska Bistrica

Delavci so na svojem zborovanju razpravljali o izpolnjevanju obvez od strani posameznih vasi do skupnosti. Tako je na primer vas Vrbica, ki je največ trpela v času borbe, oddala največ mleka. Vas Zarečica, ki je med najbogatejšimi, pa je dala od 65 krav komaj 18 litrov mleka. S tem v zvezi so delavci sklenili, da bodo pri pomladanskem obdelovanjem polj pomagali le najrevnejšim vasem, ki so bile najbolj prizadete od vojne ter vasem, ki najbolj vestno izvršujejo svoje dolžnosti do skupnosti. Obenem so sklenili, da vasem in kmetom, ki imajo vsega dovolj, pa ne podpirajo delavca, ne bodo pomagali. S tega je razvidno, koliko je potrebna tesna povezanost med kmeti in delavci, ki ne morejo dvigniti produkcijo, če ne uživajo zadostne podpore od obdelovalcev zemlje.

Cerkno

Pred kratkim so imeli sestanek medstrokovnega krajevnega sveta, katerega so se udeležili skoro vsi obrtniki, čevljarji, krojači, šivilje in kovači. Na tem sestanku so se sporazumeli o enotnih cenah svojih izdelkov. Določili so razmeroma zelo nizke cene. S tem so obrtniki pokazali največjo razumevanje za težke enotne prilike in obenem delavcem in kmetom omogočili, da nabavijo najpotrebnejše predmete.

Za mizarje in kovače so določili pavšalne plače na uro.

Lokve

V Lokvah v Grgarskem okraju se je ustanovila obnovitvena zadruga. Lokve so vas, ki so jo Nemci popolnoma požgali, tako da je ostala samo ena hiša v vasi neposkodovana. Partizani so takrat v izredno hudih prilikah delno pokrili hiše, da je prebivalstvo moglo za silo stanovati. Nato so prišli nemški bombarderji in so vas bombardirali.

20. 12. 1943. se je prav v tej vasi formiral štab IX. korpusa, ki je osvobodil Gorico in Tržič, in v veliki meri pripomogel k osvoboditvi Trsta. Po osvoboditvi so zgradili vaščani s pomocjo ljudske oblasti 44 barak, tako, da so danes vsi vaščani pod streho. Ker so vaščani iz Lokev, kakor tudi iz zelo prizadetih bližnjih vasi Trnovo, Zavrh, Nemci, Riavci, Podgozd, Lazne, navezani predvsem na lesno obrt, in ta ni v takem razmahu, kakor bi bilo treba, živijo še danes v težkih razmerah. Po vecini so tesači, vozniki, izdelovalci škafov. V jeseni leta 1944. in leta 1945. niso mogli pridelati skoro nicesar, ker so morali pred Nemci bežati v gozdove, niso mogli ne sejati ne gnojiti. Po osvoboditvi se je znasla vas skoro brez vprežne živine. Kljub hudim razmeram so vaščani danes že v precejšni meri posejali polja in kolikor se niso, jih bodo posejali spomladi. Navzlic velikim zrtvam za časa narodno osvobodilne borbe in kljub pomanjkanju, v katerem živijo še danes, se pozrtvovalni, ne tarnajo, temvec obnavljajo vas in svoja gospodarstva z združenimi močmi.

Z zadrugo, v katero je pristopila večina vaščanov, bodo v stanu čimprej popraviti škodo, ki jo je vasi prizadejal okupator.

Poziv

Kdor koli ve kaj o nasilstvih ali zločinih, ki jih je izvršil za časa fašizma Tiberio Forti, naj se javi v predpoldanskih urah v uradu javnega tožilca pri Izrednem porotnem sodišču v sodni palači, I nadstropje, soba št. 161.

TRST

Prehrana

Razdeljevanje namiznega sira. Razdeljevanje namiznega sira potrošnikom mesta od 19 do 65 let starosti bo zaključeno v soboto 16. t. m.

Razdeljevanje v občinah pokrajine. Rok na dvig marmelade in namiznega sira pri prodajalcih na debelo v Trstu, so podaljšali pa podeželsne občine do sobote 16. t. m.

V ponedeljek 18. t. m. bodo pričeli razdeljevati vsem potrošnikom podeželskih občin (izvzemši mesto) po 500 gr riža na osebo. Načelniki občinskih uradov za prehrano naj do 15. t. m. dvignejo pri pokrajinskem uradu za razdeljevanje potrebne odrezke.

Konec razdeljevanja kave za podeželske občine. Razdeljevanje kave za občine v pokrajini (izvzeto mesto) se bo končalo v soboto 16. t. m.

Za bolnike. Bolniki, ki imajo dodatne živilske nakaznice za meso, lahko dvignejo za drugih 10 dni meseca marca po 250 gr jajc v prahu. Cena 455 lir za kg.

Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje

uprizori v Trstu v gledališču Fenice *v ponedeljek dne 18. marca ob 20. uri Šurekovo glasbeno komedijo «Pesem s ceste»*, v režiji Milana Košiča in inscenaciji arh. Bojana Stupice. Sodelujejo Rado Nakrst, Milan Košič, Modest Sancin, Zlata Radoček, Ema Starčeva, Stane Raztresen in Sandi Valič ter mali jazz-orkester. «Pesem o denarju» napisal in uglasbil Vinko Vodopivec, «O ljubica nocoj» uglasbil Guido Cergoli, «Čudovita sreča» uglasbil Mario Sancin.

V torek dne 19. marca ob 15. uri Borova igra iz narodno osvobodilne borbe *«Raztrganci»*. Reprizo te nad vse uspele drame je za Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje praznik umetniškega delovanja člana in režiserja Justa Košute, ki slavi ta dan pet in dvajsetletnico svojega umetniškega delovanja. «Raztrgance» režira Justo Košuta, inscenacija je delo slikarja Avrelija Lukežiča. Sodelujejo: Justo Košuta, Angela Rakarjeva, Elza Barbičeva, Valerija Silova, Zora Jugova, Mario Sila, Sandi Valič, Polde Dežman, Danilo Turk, Belizar Sancin, Josip Batič, Franc Dujc in Josip Fišer.

Predprodaja vstopnic za obe predstavi od petka dalje v knjigarni Stoka, na dan predstave pa v gledališču Fenice. Cene sedežem 80, 60, 40, stojišča 30 lir.

***

V ponedeljek dne 18. marca ob 20. uri Šurekova glasbena komedija «Pesem s ceste».

***

V torek dne 19. marca ob 15. uri proslava 25. letnice umetniškega delovanja igralca režiserja Justa Košute v Borovi igri iz narodno osvobodilne borbe «Raztrganci».

Promet v tržaškem pristanišču

Preko 90% celokupnega uvoza namenjeno v Jugoslavijo

Trst, 13. Tanjug. — *Predstavnik pomorske službe UNRRA-e je dal o tržaškem prometu naslednjo izjavo: «Odkar so edinice JA osvobodile Trst, služi tržaško pristanišče skoraj izključno za prevoz blaga v Jugoslavijo — več kot 90% celokupnega našega dosedanjega uvoza; ostalih 10% gre po določenem ključu za Češkoslovaško, Avstrijo in Madžarsko. Niti ena tona blaga pa, ki je bila izkrcana v Trstu, ni šla v Italijo. Italijo preskrbujemo preko Benetk, Barija, Neaplja in drugih pristanišč, organsko vezanih na apeninsko zaledje. Do izbire Trsta kot najbolj gospodarskega in prikladnega pristanišča za uvoz blaga v Jugoslavijo in sploh Srednjo Evropo ter Balkan je prišlo na osnovi gospodarskih in ne političnih kriterijev. Ko bo prenehala UNRRA-ina pomoč, bo tržaško pristaniške lahko koristno uporabljeno samo kot uvozno in izvozno pristanišče Jugoslavije in Balkana, v nobenem primeru pa ne Italije.»*

Sestanek Varnostnega sveta ZN preložen

Washington, 13. - AFP — Sestanek varnostnega sveta ZN je bil zaradi težave pri prevozu delegatov preložen na 25. marec.

Izdelava mirovne pogodbe z Italijo

London, 13. - VZN — Dopisnik lista «New York Times» je včeraj naznanil, da je svet namestnikov zunanjih ministrov začel delo za izdelavo mirovnih pogodb za balkanske države. Najprej se bo svet ukvarjal z mirovno pogodbo z Rumunijo. Danes bodo tudi nadaljevali delo za mirovno pogodbo z Italijo, ki so ga trenutno prekinili zaradi odsotnosti namestnika francoskega ministra Gouve de Murville. Francija se bo po sporazumu v Moskvi udeležila samo izdelovanja mirovne pogodbe z Italijo, medtem ko bodo ostale mirovne pogodbe izdelali namestniki zunanjih ministrov Velike Britanije, Združenih držav in Sovjetske zveze.

Laburistični poslanci obsojajo Churchillov govor

London, 13. - AFP — Doslej so 102 poslanca podpisala resolucijo laburističnega poslanca Wardeya, ki kritizira in obsoja Churchillov govor v Fultonu.

Anders v Londonu

London, 13. - AFP — General Anders, poveljnik poljskih čet v Italiji, je prispel v London, kjer se bo z britanskimi oblastmi pogovarjal o usodi poljskih čet po njegovim poveljstvom.

Glavni ravnatelj UNRRA-e odstopil

Washington, 13. - AFP — Glavni ravnatelj UNRRA-e Herbert Lehman je odstopil iz zdravstvenih razlogov.

V poslovilnem pismu je na kratko omenil delo, ki ga je UNRRA doslej izvršila, zlasti, da je od svojega ustanovitve razdelila 6 milijonov ton raznega blaga opustošenim deželam.

KRATKE VESTI

KALKUTA. Po skrčenju živilskih obrokov je v Pamalpuru v Bengaliji pričelo stavkati 15.000 železniških delavcev.

RIO DE JANEIRO, Radio Nacional poroča, da bo ustanova UNRRA prihodnji teden poslala v Evropo 150.000 vreč kave in riža, ki ga je nakupila v Braziliji.

RADIO

ČETRTEK, 14. MARCA

17 prenos iz Vidma; 18 ženska rubrika (ital.); 19 klavirski koncert dr. Demšar Gojmir; 19.15 slovenščina za Slovence; 19.30 orkester Prevoršek; 20 poročila v slovenščini; 20.30 uganke na radiu; 20.40 politični komentar; 21 igra, nato vesela glasba; 23.15 zadnje vesti v slovenščini; 23.25 nočno zabavišče.

PETEK, 15. MARCA

7 glasba za dobro jutro; 7.10 glasbe za vstanje sporeda in poročila v slovenščini; 7.55 pestra jutranja glasba; 11.30 ritmi in pesmi; 11.45 univerzitetno radiu; 12 glasba na orglah; 12.30 predavanje v slovenščini; 12.45 poročila v slovenščini; 13.15 reproducirana glasba; 13.30 orkester pod vodstvom dirig. Zemer; 14 predavanje; 14.15 pregled vesti; 17 prenos iz Vidma; 18 obvestila v slovenščini; 18.30 predavanje v italijanščini; 18.40 angleška lekcija; 19 komorni zbor (slov.); 19.30 skladbe Čajkovskega (slov.); 20 poročila v slovenščini; 20.30 ritmi; 20.40 predavanje o Danteju; 21 simfonični koncert; 23.15 zadnje vesti v slovenščini; 23.25 nočno zabavišče.

Dobra srca

Prosvetno društvo «Zora» iz Štanjevice daruje 100 lir za tiskovni sklad; dr. K. daruje 100 lir za partizanske sirote.

Kosmina Anton daruje 50 lir za tiskovni sklad; Dr. Gržina Milan daruje lir 100 za sirote žrtev v Škednju.

Ob priliki godovanja in 14-letnice poroke tov. Križmančič Franca so v družbi nabrali 501 lir «Za mladega dijaka».

Zahvala

Prosv. krožek «Haas» na Vrdelu se najtopleje zahvaljuje prosvetnemu društvu «Višava» na Konkolovcu za dvorano, ki mu jo je 10. t. m. stavilo na razpolago.

Odg. urednik DUŠAN HRESCAK

FIZKULTURA

V. kolo tekem za pokal „PINO COVERLIZZA"

Minulo nedeljo so med drugimi igrali sledeče tekme:

Tovarna strojev - Pisoni: 2:0. Igra je bila po zaslugi moštva Tovarne strojev zelo razgibana. To moštvo je skoro ves čas igralo na polovici igrišča, ni pa uspelo približati se nasprotnikovim vratom zaradi odločnosti njegove obrambe. Prvi polčas je končal neodločno. Drugi polčas je pričel z obojestranskimi akcijami. Moštvi sta igrali sredi igrišča. Tovarna strojev je pokazala neznatno premoč in je po zaslugi igralca Divo zabila prvi gol ob 27'. Enajstorica Pisoni je nato začela s protinapadom, toda srednji napadalec Bruss je zabil za Tovarno strojev drugi gol. Moštvo Pisoni-ja je ponovno navalilo, a nasprotnikova obramba mu je prekrižala račune. Sodnik je bil dober.

Kavčič - Rocol: 4:3. Moštvo Kavčič se je že ob pričetku igre spustilo v napad in zaradi vratarjeve napake zabilo že v 1' gol. 20 minut potem je doseglo že drugi gol. Moštvo Rocola ne uspeva, da bi se igra odvijala na nasprotnikovem igrišču. Moštvo Kavčiča, ki je bilo vedno v napadu je spravilo žogo v nasprotnikova vrata tudi 10 minut pred koncem prvega polčasa. Po 40' je Rocol uspel zabiti prvi gol, dve minuti nato pa je utrpel tretjega. V drugem polčasu se je Rocol nekoliko zdramil. Njegovi igrači so pričeli napadati in po 10' in 20' zabili drugi in tretji gol. Nato je igra nadaljevala do zaključka brez spremembe.

Primorje - Dugolin: 9:2. Dugolin je prišel na igrišče z desetimi igrači, zaradi česar ni mogel odbijati nasprotnikovih napadov. Po zaslugi igrača Danieli II. je Primorje doseglo — v 10', 16' in 20' gole. Tik pred koncem prvega polčasa je Pertot zabil še četrti gol za Primorje. V drugem polčasu je Primorje ponovno napadlo, toda Dugolin zabije v 10' prvi gol. Takoj nato je spravil igrač Ukmar od Primorja žogo trikrat v nasprotnikovo mrežo. Dugolin je zabil še drugi gol, Primorje pa je izboljšalo rezultat še za dve točki. Med igrači Primorja sta se odlikovala Timeu in Pertot, pri Dugolinu pa srednji napadalec in srednja zveza.

Škedenj - Gaslini: 2-0. Prvi strel je oddalo moštvo Gaslini-ja, Škedenjci pa so že v prvih minutah izvedli dve lepi in nevarni akciji. Igrači Gaslini-ja so v svojem napadu prišli večkrat tik pred nasprotnikova vrata. V drugem polčasu se je igra nekoliko spremenila. Škedenjci so bili kos nasprotnikovi igri in po zaslugi Puriča zabili v 17' prvi gol. Gaslini začne nato z napadom, a škedenjska obramba trdovratno brani vsak pristop k vratom. V 43' je igrač Micheluzzi zabil za Škedenj še drugi gol. Sodnik je bil nepristranski.

Rinaldi - Kolonkovec: 8:2. Prvi polčas se je končal v razmerju 4:2, v korist moštva Rinaldija. V drugem polčasu je moštvo Rinaldi uspelo še štirikrat spraviti žogo v nasprotnikovo mrežo. Moštvo Kolonkovca ni obupalo, temveč do zadnjega junaško branilo svoja vrata. V prvem polčasu so igralci Rinaldija igrali preveč lagodno. V drugem polčasu so se poboljšali. Naleteli so pa na močnejši nasprotnikov odpor.

Odobrene tekme

Nogometno vodstvo je odobrilo sledeče nedeljske tekme: Škedenj - Gaslini: 2:0, Rinaldi - Kolonkovec: 8:2, Montebello - Čebulec: 1:1; Kavčič - Rocol: 4:3, Primorje - Dugolin: 9:2, Tovarna strojev - Pisoni: 2:0, Rojanese - Kačun: 1:1, Nabrežina - Prosveta: 1:3.

Nogometno vodstvo je opomnilo igralca Filippi Ivana (Čebulec).

KLASIFIKACIJA

Skupina A

(Kratice pomenijo: I igrane, D dobljene, N neodločene, Z zgubljene, D dani goli, P prejeti goli, T točke).

	I	D	N	Z	D	P	T
Montebello	5	2	3	0	8	5	7
Tovarna strojev	4	2	2	0	10	6	6
Čebulec	5	2	2	1	20	9	6
Primorje	5	2	1	2	18	12	5
Rinaldi	4	2	0	2	14	10	4
Dugolin	5	1	2	2	8	15	4
Pisoni	3	0	2	1	2	4	2
Kolonkovec	3	0	0	3	3	22	0

Skupina B

	I	D	N	Z	D	P	T
Prosveta	5	5	0	0	16	3	10
Gaslini	4	2	0	2	20	6	4
Kavčič	4	1	1	1	6	6	3
Škedenj	4	2	0	2	9	5	3
Kačun	4	1	1	2	5	27	3
Rojanese	5	0	3	2	5	15	3
Nabrežina	2	1	0	1	3	3	2
Rocol	5	1	1	3	13	12	2

Nedeljske tekme

V nedeljo 17. t. m. bodo igrali sledeče tekme: Gaslini - Rojanese ob 8. uri, Tovarna strojev - Rinaldi ob 10. uri, Dugolin - Čebulec ob 13. uri vsi na igrišču CRDA; Primorje-Pisoni ob 15. uri na proseškem igrišču; Nabrežina - Škedenj ob 14.15 uri na nabrežinskem igrišču; Montebello - Kolonkovec ob 13.30 uri, Prosveta - Kavčič ob 15. uri na openskem igrišču.

Dopolnilne tekme

Dne 19. t. m. bodo igrali sledeče dopolnilne tekme: Kacun - Kavčič ob 8.30 uri, Tovarna strojev - Kolonkovec ob 10. uri, Rinaldi Pisoni ob 13. uri na igrišču CRDA; Rocol - Škedenj ob 15. uri na igrišču Lovec; Nabrežina - Gaslini ob 14.15 na nabrežinskem igrišču.

Odgoditev

Zaradi praznika bo sestanek tehnične komisije dne 20. t. m. ob 18. uri.

ZAHVALA

DRUŽINA ČURK se s tem najtoplejše zahvaljuje vsem organizacijam in družinam za sočutvorne ob prebridki izgubi svojega nadomestljive

MARE

Posebno se zahvaljuje tov. Kosovelu in Gombaču za poslovilne govore, pevskemu zboru za ganljivo petje in vsem onim ki so jo spremljali na zadnji poti.

Poizvedbe

ČOK (Zocchi) FRANC, roj. 1922, italijanski vojak na meji januarja 1944. Komur je kaj znano o njegovi usodi, naj prosim javi o njegovi usodi, najprosim javi družini Čok, Lokev 28, pri Trstu.

MALI OGLASI

DOKUMENTE in 1200 lir na ime Brenec Jože, Gor. Lokev 24, so mu izgubil od Dol. Tribuše do Gorice. Poštenega najditelja prosim, da vrne proti nagradi na gornji naslov.

RADIO APARATA za 400 lir namesto 10.000 lir prodam. Redka priložnost. Pojasnila Corso Garibaldi 6-I. 13

ŠKROPILNICE za trte in sadno drevje od 2.800 lir navzgor dobavlja Miro Marmolja, via Trieste 84, Gorica.

KMETSKA BANKA
R. Z. Z. O. Z.
V GORICI
Sprejema vloge, daje posojila, otvarja tek. račune, vrši vse denarne posle.
Telefon 226 GORICA, Via Carducci 14

KULTURA

Recitacijska matineja naših pesnikov

Naše ljudstvo je bilo žejno slovenske besede. V tem kratkem času po zmagi je komaj utegnilo okušati lepoto naše besede. Ni še utešeno popolnoma. Ne pozna še najvišjih vrhov slovenske poezije, ne pozna še tvorcev naše sodobne kulture po njihovih umetniških proizvodih. Koliko lepega in vzvišenega je nastalo v letih, ko smo bili odtrgani od naše matere domovine.

Naši pesniki so bili vedno tolmači stremljenj naroda, vedno so pravilno slutili novo dobo in v tem so bili v vsaki dobi narodne zgodovine narodovi vodniki in preroki. V pesmih naših pesnikov in pisateljev je narod lahko ob vsakem trenutku zagledal samega sebe v mnogolikih pojavih lastnega življenja. Zagledal je sebe in domovino v njeni lepoti in trpljenju, v njenem hrepenenju, v njenih hotenjih.

Le spomnite se na Gregorčiča, ki je prav gotovo našemu ljudstvu kot pesnik najbolj znan. Ta naš pesnik, naš gorski slavček, je vedno obetal narodu svobodo in ga bodril v hudih prilikah njegove borbe za obstoj in svobodo. Prikazoval je vsakomur, da mora vsakdo storiti vse, kar je v njegovi moči, in ne samo to, kar mu veleva stan.

V nedeljo 17. t. m. pa pridejo med nas naši pesniki Albreht Fran, Canjkar Stanko, Golja Pavel, Gruden Igo, Koblar France, Klopčič Mile, Kozak Juš, Kranjec Miško, Pavšič-Matej Bor, Vodnik Tone, Župančič Oton.

Marsikaterega teh pesnikov naše ljudstvo že pozna. Tržaška radijska postaja je pred časom oddajala v svoji slovenski oddaji pesmi Otona Župančiča in jih obenem tolmačila. Na premnogih naših kulturnih prireditvah ste lahko poslušali deklamacije naših otrok o «Ciciban in čebelici», o «Ciciban in ptički», ki krega malega umazančka s «cicifuj, cicifuj». Ako se umazanček umije, ga pozdravlja z veselim čivkanjem «Ciciban dober dan».

Naš nabrežinski pesnik Igo Gruden je napisal pesem — minerjev:

Mi smo minerji! — Zarili smo [v rove
gnev in obup in vse misli gorjupe;
vse svoje sanje in nade in upe
skrili pred soncem v črne domove...

Ko se razvleče poslednji oblak,
zadnji v daljave poleže se jek,
ne več minerij, zidarji svobodni,
bomo gradili na zemlji tej rodni,
v soncu svobode nov ustvarili vek...

Ta pesem je izšla v njegovih «Primorskih pesmih» leta 1920. Že tedaj je zaslutil ta pesnik našo narodno osvobodilno borbo in našo osvoboditev.

*Klopčič